

Erazm z Rotterdamu (28 października 1466/1467 - 12 lipca 1536 w Bazylei)

Ten "książę humanistów" z Rotterdamu
wśród pospolitych ludzkich przywar kramu
wyławiał mierność,
piętnował głupotę
za trzymanie się myślowego chłamu.

(ebs)

Erazm z Rotterdamu (łac. Desiderius Erasmus Roterodamus) - niderlandzki filolog, filozof, pedagog, jeden z czołowych humanistów renesansu ("książę humanistów"), propagator kultury antycznej, pisarz, myśliciel chrześcijański, katolicki duchowny (oskarżony o herezję). Głosił, że człowiek z natury jest dobry, zło zaś pochodzi z niewiedzy.

<https://www.youtube.com/watch?v=uKUA97chUQM&fbclid=IwAR1pWDI6m5dz7KtgYK8liDduHED7hoYBc4YgOZ7p0sutMgACPJ8nUtYw-H8>

Urodził się prawdopodobnie 28 października 1466 jako Gerrit Gerritszoon (Geert Geerts, Gerhard Gerhardson) w Rotterdamie w ówczesnym hrabstwie Holandia. Data jego urodzenia nie jest dokładnie znana, niektóre źródła podają 28 października 1466 roku, inne 1467 roku. Był nieślubnym synem Rogera Gerarda, który później został katolickim kapłanem i Margaret, córki lekarza z Zevembergu.

Wcześnie osierocony, w 1487 wstąpił do klasztoru augustianów, gdzie przebywał pięć lat. W 1492 przyjął święcenia kapłańskie. Następnie za pozwoleniem władz duchownych opuścił klasztor i został sekretarzem biskupa Henryka von Bergen w Cambrai. W 1495 wyjechał do Paryża, później do Anglii, gdzie zawarł przyjaźń z Tomaszem Morusem oraz interpretatorem Biblii, Johnem Coletem. W 1506 uzyskał doktorat z teologii w Turynie.

Erazm nie sprawował swego kapłańskiego urzędu, wcześniej zrzucił szaty zakonne i kapłańskie. Dopiero 24 lata po tym fakcie wniósł prośbę o papieską dyspensę.

W swoich dziełach krytykował przywary społeczne, takie jak przekupstwo, hipokryzja, rozwiązłe obyczaje kleru. Najślawniejsza jego rozprawa "Pochwała głupoty" (gr. *Morias Enkomion*, *Μωρίας Εγκώμιον*, łac. *Stultitiae Laus*) z 1509 jest satyrą na ówczesne społeczeństwo.

Jako przeciwnik scholastyki, krytykował ją za odejście od ewangelicznej prostoty i sprowadzenie orędzia Chrystusa do akademickich dysput. W 1516 opracował pierwsze greckie wydanie "Nowego Testamentu" ("*Novum Instrumentum omne*"). Namawiał, aby "Pismo Święte" było czytane przez osoby świeckie w języku narodowym. Opublikował krytyczne wydania dzieł klasyków: Arystotelesa, Cyserona, Seneki, a także Ojców Kościoła: Ambrożego, Orygenes, Augustyna.

Poglądy pedagogiczne Erazma charakteryzują się ciepłem i serdecznością względem dzieci i młodzieży. Sprzeciwiał się on szkole takiej, jaka istniała, zwłaszcza surowemu traktowaniu uczniów przez nauczycieli. Nie podobały mu się również treści i metody nauki szkolnej. Uważał, że nauka w szkole ma być przyjemna dla dziecka, sprawiać radość, pociągać. Przekonywał, że kształcenie powinno opierać się na językach klasycznych - łacinie i grece, a historia, geografia, matematyka powinny pełnić rolę służebną w stosunku do literatury. [1]

Jeszcze przed wystąpieniem Lutra głosił poglądy zbliżone do reformacyjnych. Szydził ze średniowiecznej

pobożności, ze średniowiecznych podręczników, takich jak "*Mammotrectus super Bibliam*", na których kształcili się duchowni.

Pragnął wydać własny przekład "Nowego Testamentu" na łacinę, jednak nie mógł znaleźć wydawcy. Przygotował więc "Nowy Testament" grecko-łaciński (tekst łaciński to jego własny przekład). Wydanie to wzbudziło zainteresowanie prawdami wiary pierwotnego Kościoła i przyczyniło się do zakwestionowania wielu katolickich doktryn, przez co wywołało szerokie kontrowersje. Utorowało także drogę do przekładów Biblii na języki narodowe.

Jednym z nich był niemiecki przekład "Nowego Testamentu" przygotowany przez Marcina Lutra. Erazm zachęcał osoby świeckie do czytania "Pisma Świętego" i popierał działalność Reformatora. W liście do elektora saskiego Fryderyka Mądrego pisał, że "grzechem" Lutra jest to, że "naruszył tiarę papieża i brzuchy mnichów", a w liście do papieża Leona X nazwał go "potężną trąbą ewangelii prawdy". W późniejszym czasie poróżnił się z Lutrem w kwestii wolnej woli człowieka, pozostał jednak zwolennikiem reform w Kościele oraz nawoływał do powrotu do nauki Chrystusa.

Zmarł 12 lipca 1536 w Bazylei.

https://www.youtube.com/watch?v=9D_t7wNWhag&fbclid=IwAR0Jzi_aMBFQHd_vBFapggP-WUwv-Y48Y7UVKqoTId6UPR6vKEI3Eae5qAk

Z powodu swoich poglądów naraził się na ostrą krytykę władz Kościoła katolickiego. W wielu miejscach Europy zwalczano rozpowszechnianie jego dzieł, palono je na stosie, jego samego zaś oskarżano o herezję (na jego pogrzebie nie zjawił się żaden katolicki duchowny). Papież Paweł IV w 1559 zaliczył wszystkie jego dzieła do pierwszej kategorii ksiąg zakazanych. Sankcje te zostały kilka lat później częściowo złagodzone przez Sobór Trydencki, nadal jednak większość z tych dzieł podlegała mniej lub bardziej restrykcyjnej cenzurze. Jednak nie wszyscy hierarchowie byli mu nieprzychylni.

<https://www.youtube.com/watch?v=-yLerAsDNs4>

Republikanizm - krytkował szlachectwo bez cnoty, snobizm i godności duchowe bez pobożności oraz wiedzy, jak również demoralizację kleru. Krytkował również instytucję monarchii dziedzicznej.

Pacyfizm - uważał, że wojna jest sprzeczna z filozofią świata i występuje przeciwko naturze człowieka, który jest stworzony do życia w pokoju. Wojna niszczy prawa moralne, zasady religijne i wartości kulturalne. Dzielił wojny na sprawiedliwe - obronne i niesprawiedliwe - łupieżcze. [2]

Erazm pisał wyłącznie po łacinie, wypracowując w niej własny styl, różny od włoskiego ciceronianizmu, który krytkował jako niewolnicze podążanie za wzorem mistrza.

"Ac per Deos immortales, est ne quidquam felicius isto hominum genere, quos vulgo moriones, stultos, fatuos, ac bliteos appellant?" - "Jestże, na Boga żywego, coś szczęśliwszego od tego nasienia ludzkiego, które powszechnie nazywają głuptakami, błaznami, półgłówkami, kapuścianymi głabami?"